Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 13 mars 2025*

”Begäran om förhandsavgörande – Stöd som ges av en medlemsstat – Stödbegreppet – Nationell lagstiftning om beviljande av en åtgärd till förmån för företag inom stålgjuterisektorn vid partiell eller total nedläggning av deras produktionsanläggningar – Ekonomiskt bidrag – Fördel”

I de förenade målen C-746/23 och C-747/23,

angående två beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien), av den 29 november 2023, som inkom till domstolen den 5 december 2023, i målen

Cividale SpA,

Flag Srl (C-746/23),

Duferco Italia Holding SpA,

Duferco Sertubi SpA (C-747/23)

mot

Ministero dello Sviluppo economico,

Direzione generale per l’incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico,

Dipartimento per lo Sviluppo e la Coesione economica del Ministero dello Sviluppo economico,

Direzione generale per l’incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico-Divisione X,

ytterligare deltagare i rättegången:

Fonderia di Torbole SpA,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

* Rättegångsspråk: italienska.

sammansatt av avdelningsordföranden C. Lycourgos samt domarna S. Rodin (referent), N. Piçarra, O. Spineanu-Matei och N. Fenger,

generaladvokat: A. Rantos,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Cividale SpA och Flag Srl, genom S. Grassani och S. Mendolia, avvocati,

– Duferco Italia Holding SpA och Duferco Sertubi SpA, genom S. Grassani och S. Mendolia, avvocati,

– Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

– Europeiska kommissionen, genom D. Recchia och B. Stromsky, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 107 och 108 FEUF, samt av rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [89 EG] (EGT L 83, 1999, s. 1).

2 Respektive begäran har framställts i två mål mellan, å ena sidan, Cividale SpA och Flag Srl, i mål C-746/23, liksom Duferco Italia Holding SpA och Duferco Sertubi SpA, i mål C-747/23, och å andra sidan Ministero dello Sviluppo economico (ministeriet för ekonomisk utveckling, Italien) (nedan kallat MISE), Direzione generale per l'incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico (MISE:s generaldirektorat för incitament för företagande, Italien), Dipartimento per lo Sviluppo e la Coesione economica del Ministero dello Sviluppo economico (MISE:s avdelning för utveckling och ekonomisk sammanhållning, Italien) och Direzione generale per l'incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico-Divisione X (MISE:s generaldirektorat för incitament för företagande – enheten X, Italien). Målen rör lagenligheten av de beslut genom vilka MISE beviljade Flag och Duferco Sertubi utbetalning av ekonomiska bidrag kopplade till dessa företags deltagande i ett program för rationalisering av gjuterisektorn till ett lägre belopp än det som tidigare hade fastställts preliminärt.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Förordning nr 659/1999 har ersatts av rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 [FEUF] (EUT L 248, 2015, s. 9). Med hänsyn till tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målen vid den nationella domstolen är bestämmelserna i förordning nr 659/1999 emellertid fortfarande tillämpliga i dessa mål.

4 I artikel 2 i förordning nr 659/1999 föreskrivs följande:

”1. Om inte annat föreskrivs i förordningar som antagits enligt artikel [89 EG] eller andra relevanta bestämmelser i detta [fördrag], skall alla planer på att bevilja nytt stöd anmälas i god tid till [Europeiska gemenskapernas kommission] av den berörda medlemsstaten. Kommissionen skall omgående underrätta den berörda medlemsstaten om att den mottagit en anmälan.

2. I en anmälan skall den berörda medlemsstaten lämna alla nödvändiga upplysningar för att kommissionen skall kunna fatta ett beslut enligt artiklarna 4 och 7 (nedan kallat fullständig anmälan).”

5 I artikel 3 i den förordningen föreskrevs följande:

”Stöd som skall anmälas enligt artikel 2.1 får inte införas förrän kommissionen har fattat eller anses ha fattat ett beslut om att godkänna sådant stöd.”

6 I artikel 8.1 i nämnda förordning anges följande:

”Den berörda medlemsstaten får återkalla en anmälan i den mening som avses i artikel 2, om det sker i god tid innan kommissionen har fattat ett beslut enligt artikel 4 eller artikel 7.”

Italiensk rätt

Lag nr 273/2002

7 Följande bestämmelser återfinns i artikel 12.1 och 12.2 i legge n. 273 – Misure per favorire l’iniziativa privata e lo sviluppo della concorrenza (lag nr 273 om åtgärder för främjande av privata initiativ och om konkurrensutveckling), av den 12 december 2002 (GURI nr 293, av den 14 december 2002, ordinarie tillägg nr 230), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (nedan kallad lag nr 273/2002):

”1. Anslag på 11 900 000 euro för år 2002 och 13 500 000 euro för vart och ett av åren 2003 och 2004 ska beviljas för genomförandet av ett rationaliseringsprogram för gjutjärns- och stålgjuterisektorn.

2. Det program som avses i punkt 1 ska, i enlighet med gemenskapens regler om statligt stöd, syfta till att uppnå följande mål:

a) främja en bättre produktion i fråga om lämplighet, bland annat genom att omorganisera produktionskapaciteten och skapa gynnsamma förutsättningar för att koncentrera den till företag som utmärker sig genom en starkare konkurrenskraft.

…”

Ministerdekret nr 73/2004

8 Följande bestämmelse återfinns i artikel 2 i decreto n. 73 – Regolamento recante norme di attuazione dell’articolo 12 della legge 12 dicembre 2002, n. 273, concernente il sostegno del programma nazionale di razionalizzazione del comparto delle fonderie di ghisa e di acciaio (ministerdekret nr 73/2004 – förordning med tillämpningsföreskrifter för artikel 12 i lag nr 273/2002 om stöd till det nationella programmet för rationalisering av gjutjärns- och stålgjuterisektorn), av den 13 januari 2004 (GURI nr 69 av den 23 mars 2004), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (nedan kallad ministerdekret nr 73/2004):

”1. I samband med omorganisationen av sektorn [för gjutjärns- och stålgjuterier], där produktionssystemet kännetecknas av överkapacitet, ska stimulansåtgärder vidtas för att stödja program för att fysiskt riva anläggningar och förstöra maskiner som ingår i produktionscykeln, med som resultat att den berörda produktionsanläggningen stängs. …

2. Beloppet för det ekonomiska bidraget fastställs på grundval av det högsta av de två värden som anges i Europeiska unionens meddelande C(2002) 315 av den 7 mars 2002, nämligen ’bidragsmarginalen för fasta kostnader’ och ’restvärdet för de anläggningar som ska läggas ned’, och motsvarar

a) 100 procent av det högsta av dessa två värden om minskningen av produktionskapaciteten beror på en sammanslagning mellan företag eller på avtal mellan gjuteriföretag som bland annat innehåller en lämplig lösning på sysselsättningsproblemen. I synnerhet måste det gjuteri som förvärvar den avvecklade produktionen visa att det enligt genomsnittet av de tre senast godkända balansräkningarna har uppnått positiva ROS-värden [(return on sales) (avkastning på försäljningen)]. Detta ska styrkas genom ett intyg som utfärdats av ett revisionsföretag. Gjuteriet ska även, genom ett expertutlåtande från en teknisk expert inom sektorn, styrka att företaget med sina egna anläggningar har kapacitet att realisera den produktion som fanns hos det gjuteri som upphör med sin verksamhet,

b) till 60 procent av det högsta av nämnda värden om det bara rör sig om en minskning av produktionskapaciteten.

3. De ovannämnda värdena fastställs enligt följande:

…

b) bokfört restvärde för de anläggningar som ska läggas ned, med avdrag för avskrivningar som gjorts fram till den 31 december 2002.

…

5. Företag som ansöker om ekonomiskt bidrag är också skyldiga

a) att omklassificera boksluten med hjälp av revisionsföretag i enlighet med mallen i bilaga D,

b) att i programmen för rivning av anläggningar inkludera en lämplig lösning på de sysselsättningsproblem som detta leder till,

c) att genomföra rivningen av de anläggningar som stimulansåtgärden tar sikte på inom ett år från det att detta ministerdekret offentliggörs i *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*,

d) att för att komma i åtnjutande av det 100-procentiga ekonomiska bidraget uppvisa det avtal som ingåtts med det företag som har kapacitet att realisera den avvecklade produktionen, vilket ska innehålla de uppgifter som krävs enligt punkt 2 a i denna artikel.

6. Rivning av produktionsanläggningar innebär att delarna av de anläggningarna som förtecknas i bilaga C skärs sönder. Kostnaderna för att göra detta ska dras av från intäkterna från försäljningen av avfallet från destruktionen.

…

8. De intäkter från försäljningen av det avfall som uppkommit vid rivningen vilka erhållits av de företag som ansökt om ekonomiskt bidrag ska, efter avdrag för kostnaderna för brännskärning och rivning av de berörda anläggningarna, inbetalas till statsbudgeten, i vart fall när hela det ekonomiska bidrag som ska betalas för destruktionen av dessa anläggningar har erhållits. …”

9 I artikel 9 i ministerdekretet föreskrivs följande:

”1. Det är förbjudet för de företag som erhåller de ekonomiska bidragen att under de fem följande åren efter utbetalningen av stödet återupprätta den förlorade produktionskapaciteten.

2. Om bestämmelserna i punkt 1 inte följs förlorar de berörda företagen rätten till de ekonomiska bidragen i den utsträckning som produktionskapaciteten återställs, och är följaktligen skyldiga att återbetala motsvarande ekonomiska bidrag, med beaktande av lagstadgad ränta och uppräkning.

3. Om det avtal mellan företag som avses i artikel 2.2 a i detta ministerdekret inte följs, förlorar det berörda företaget rätten till det högre ekonomiska bidraget.

4. I enlighet med gällande lagstiftning ska bestämmelserna i föregående punkter tillämpas på moderbolag, dotterbolag eller, under alla omständigheter, närstående bolag till de företag som tar emot dessa ekonomiska bidrag.

…”

Ministerdekretet av den 6 februari 2006

10 Följande bestämmelse återfinns i artikel 2 i decreto – Definizione dei criteri applicativi del regolamento attuativo 13 gennaio 2004, n. 73, per l'attribuzione dei benefici previsti in favore del comparto delle fonderie di ghisa e di acciaio, previsto dall'articolo 12 della legge 12 dicembre 2002, n. 273 (dekret om fastställande av tillämpningskriterierna för ministerdekret nr 73/2004 för beviljande av de förmåner som föreskrivs för gjutjärns- och stålgjuterisektorn enligt artikel 12 i lag nr 273/2002), av den 6 februari 2006 (GURI nr 36, av den 13 februari 2006), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (nedan kallat ministerdekretet av den 6 februari 2006):

"Den kompensation som avses i artikel 1 ska betalas ut efter det att det berörda företaget har avförts från handelsregistret i enlighet med artikel 2495 i codice civile (civillagen) eller, när det gäller företag som består av flera verksamhetsgrenar, efter det att gjuteriverksamhetsgrenen har överlåtits till ett annat nybildat företag som, efter att ha genomfört de åtgärder och fullgjort de skyldigheter som är knutna till den fysiska rivningen av de berörda anläggningarna, upphör att bedriva verksamheten i fråga. Kompensationen kan under alla omständigheter inte betalas ut om anläggningarna inte rivs inom ett år från offentliggörandet av detta ministerdekret i *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*."

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

Mål C-746/23

11 Flag är ett bolag som är verksamt inom gjutjärns- och stålgjuterisektorn och som helt ägs av Cividale. Bolaget ägde en gjuterianläggning i Marcon (Italien) som bestod av två separata produktionsenheter.

12 Efter att ha ingått ett avtal med Cividale som innehöll en lösning på sysselsättningsproblemen, ingav Flag den 18 juni 2004 en ansökan till MISE om att erhålla ett ekonomiskt bidrag från de italienska myndigheterna för rivning av den ena av dess produktionsenheter, med tillämpning av artikel 12.2 a i lag nr 273/2000 jämförd med artikel 2.2 a i ministerdekret nr 73/2004.

13 I en promemoria av den 14 september 2006 angav MISE, efter en utredning för att fastställa värdet på den anläggning som skulle avvecklas, preliminärt att det ekonomiska bidraget till Flag skulle uppgå till cirka 1 645 000 euro. För att det ekonomiska bidraget skulle betalas ut krävdes dels att en ad hoc-kommitté på departementsnivå godkänt rivningen av anläggningen, dels att den berörda verksamhetsgrenen överläts till ett annat bolag som bildats uteslutande för att genomföra rivningen.

14 Genom ett avtal av den 28 december 2006 överlät Flag verksamhetsgrenen till bolaget Flag Fonderia Acciaio Marcon Srl, vilket bildats för att riva anläggningen, sälja det metallskrot som skulle komma att uppstå vid rivningen samt föra över intäkterna från denna försäljning till statsbudgeten. Det sistnämnda bolaget försattes därefter i likvidation och avfördes från handelsregistret.

15 Genom beslut av direktören av den 17 april 2009 bekräftade Direzione generale per la politica industriale e la competitività del Ministero dello Sviluppo economico (MISE:s generaldirektorat för industripolitik och konkurrenskraft, Italien) att det ekonomiska bidrag som skulle betalas till Flag skulle fastställas i enlighet med kriterierna i artikel 2.2 och 2.3 i ministerdekret nr 73/2004.

16 Genom beslut av den 29 maj 2013 godkände MISE emellertid endast en utbetalning till Flag på 200 000 euro, med tillämpning av EU-bestämmelserna om statligt stöd ”av mindre betydelse”.

17 Cividale och Flag överklagade detta beslut och gjorde bland annat gällande att artiklarna 107 och 108 FEUF samt förordning nr 659/1999 hade åsidosatts. Enligt dessa två bolag utgör det ekonomiska bidraget i de nationella målen inte ett statligt stöd, utan helt enkelt en kompensation som inte ger upphov till någon ekonomisk fördel.

18 Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (Regionala förvaltningsdomstolen för Veneto, Italien) ogillade överklagandet med motiveringen att det ursprungligen planerade ekonomiska stödet inte hade kunnat beviljas utan föregående anmälan till kommissionen i enlighet med artikel 108 FEUF.

19 Förvaltningsdomstolen konstaterade att MISE den 24 september 2003 hade ”försökt” att anmäla det i lag nr 273/2002 och ministerdekret nr 73/2004 föreskrivna rationaliseringsprogrammet till kommissionen som ett stödprogram i enlighet med de villkor som föreskrivs i förordning nr 659/1999. Anmälans drog dock tillbaka efter det att kommissionen genom en skrivelse av den 21 november 2003 begärt in kompletterande uppgifter. Kontakterna med kommissionen ska ha fått MISE att göra bedömningen att ett beslut angående programmets förenlighet med EU-lagstiftningen om statligt stöd i vart fall skulle ha varit negativt. MISE ska därför ha valt att inte fullfölja anmälningsförfarandet.

20 Cividale och Flag överklagade domen från Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (Regionala förvaltningsdomstolen för Veneto) till Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien), som är den domstol som begärt förhandsavgörande i målet. De har bland annat gjort gällande att det ekonomiska bidrag som är aktuellt i det nationella målet inte kan kvalificeras som statligt stöd, eftersom det inte ger upphov till någon betydande fördel och inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna eller snedvrida konkurrensen på den inre marknaden, och således inte uppfyller villkoren i artikel 107 FEUF. Till stöd för detta argument har de inledningsvis gjort gällande att utbetalningen av det ekonomiska bidraget är villkorad av att de berörda produktionsanläggningarna genomgår en definitiv rivning och att den enhet som äger dem upphör med sin verksamhet. Det ekonomiska bidraget utgör därefter inte något annat än en kompensation för förlusten av denna enhets produktionskapacitet. De har slutligen anfört att det belopp som det ekonomiska bidraget fastställts till i enlighet med beräkningskriterierna i ministerdekret nr 73/2004 och i ministerdekretet av den 6 februari 2006, är betydligt lägre än värdet av den rivna anläggningen, med hänsyn till anläggningens produktionskapacitet.

21 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida det ekonomiska bidrag som är aktuellt i det nationella målet ska anses utgöra statligt stöd i den mening som avses i unionsrätten. Den hänskjutande domstolen anser att det är svårt att fastställa vilken ekonomisk fördel som mottagaren av ett sådant ekonomiskt bidrag erhåller, i synnerhet när bidraget, såsom i förevarande fall, inte motsvarar marknadsvärdet för den nedmonterade anläggningen och dess kapacitet att generera intäkter.

22 Den hänskjutande domstolen har i detta sammanhang lyft fram ett antal omständigheter. Det unionsrättsliga begreppet statligt stöd tycks förutsätta att det stödmottagande företaget fortsätter att existera. Ett sådant ekonomiskt bidrag som det som är aktuellt i det nationella målet betalas emellertid ut i utbyte mot att produktionsanläggningarna rivs och att det företag som äger

anläggningarna och mottar det ekonomiska bidraget samtidigt upphör med verksamheten eller den berörda verksamhetsgrenen. Bidraget utgör sålunda en åtgärd som underlättar för företaget att upphöra med sin verksamhet eller med en av sina verksamhetsgrenar.

23 Den hänskjutande domstolen har dessutom understrukit att den nationella lagstiftningen utgör hinder för att nämnda ekonomiska bidrag betalas ut till ett företag som, efter att ha ingått ett avtal med det företag som genomför avvecklingen av de berörda anläggningarna, åtar sig att överta produktionskapaciteten och personalen. I denna lagstiftning föreskrivs dessutom att den enhet som erhåller ett sådant ekonomiskt bidrag under de fem år som följer på utbetalningen av bidraget är förhindrad att återupprätta den berörda produktionskapaciteten.

24 Den hänskjutande domstolen har även angett att storleken på det ekonomiska bidrag som är aktuellt i det nationella målet beräknas på grundval av det bokförda värdet på de berörda anläggningarna, med avdrag för redan gjorda avskrivningar, eller på grundval av nuvärdet av bidragsmarginalen för dessa anläggningars avkastning för åren 2000–2002, om det senare värdet är högre än det föregående. Domstolen anger att det ekonomiska bidraget – som inte fastställs baserat på investeringens totala värde och kapaciteten att generera intäkter, utan endast med hänsyn till *en* av dessa båda faktorer – under dessa omständigheter inte motsvarar det värde som produktionsverktyget skulle kunna tillskrivas efter en förhandling.

25 Däremot kan avtal som ingåtts med ett annat företag om fortsatt produktion och bibehållande av arbetstillfällen, vilka ger rätt till ett ekonomiskt bidrag på 100 procent enligt artikel 2.2 a i ministerdekret nr 73/2004, göra det möjligt att styra vidare kunder och omsättning från det företag som utför avvecklingen till ett enda annat företag som drar fördel av detta. Sådana avtal kan, i synnerhet om de är knutna till riktiga sammanslagningsåtgärder, utgöra företagskoncentrationer, vilka i princip kan påverka konkurrensen. Lagstiftningen om rationalisering av gjuterisektorn innehåller dock inga bestämmelser som skyddar tillämpningen av de nationella och EU-rättsliga bestämmelserna avseende företagskoncentrationer. Enligt den hänskjutande domstolen skulle denna lagstiftning således kunna leda till att även koncentrationer av betydelse för Europeiska unionen går obemärkta förbi.

26 Den hänskjutande domstolen anser slutligen att det är möjligt att skilja mellan den åtgärd som föreskrivs i artikel 2.2 a i ministerdekret nr 73/2004 och den åtgärd som föreskrivs i artikel 2.2 b i detta ministerdekret, då det i den sistnämnda bestämmelsen föreskrivs ett ekonomiskt bidrag på 60 procent. I sistnämnda bestämmelse föreskrivs närmare bestämt utbetalning av ett ekonomiskt bidrag som är begränsat till 60 procent av ett av de två värden som avses i artikel 2.2, till förmån för det företag som avvecklar de berörda anläggningarna och upphör med sin verksamhet utan att ingå något avtal med en annan aktör om att fortsätta produktionen och överta personalen, varvid de kunder som företaget lämnar efter sig fritt fördelas mellan företagen inom den berörda sektorn.

Mål C-747/23

27 Duferco Sertubi ansökte om att få delta i det program som är aktuellt i det nationella målet utan att ingå ett avtal med ett annat företag i den mening som avses i artikel 2.2 a i ministerdekret nr 73/2004. Bolaget ansökte därför om det ekonomiska bidraget till ett värde motsvarande 60 procent enligt vad som anges i artikel 2.2 b i detta ministerdekret. Bortsett från detta motsvarar de omständigheter som åberopas och de skäl som det redogörs för i begäran om förhandsavgörande i mål C-747/23 dem som anges i begäran om förhandsavgörande i mål C-746/23.

28 Under dessa omständigheter har Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) beslutat att vilandeförklara målen och ställa följande frågor, vilka har samma lydelse i mål C-746/23 och mål C-747/23, till EU-domstolen:

”1) Kan en åtgärd såsom den som fastställs i den nationella lagstiftning[en] …, och närmare bestämt den åtgärd som anges i artikel 2.2 a i ministerdekret nr 73/2004, anses utgöra stöd i den mening som avses i artiklarna 107 och 108 FEUF samt i rådets förordning [nr 659/1999]?

2) Kan en åtgärd såsom den som fastställs i den nationella lagstiftning[en] …, och närmare bestämt den åtgärd som anges i artikel 2.2 b i ministerdekret nr 73/2004, anses utgöra stöd i den mening som avses i artiklarna 107 och 108 FEUF samt i rådets förordning [nr 659/1999]?”

Prövning av tolkningsfrågorna

29 Den hänskjutande domstolen har ställt sina två frågor, som ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 107.1 FEUF ska tolkas så, att ekonomiska bidrag ska anses utgöra statligt stöd när dessa erbjuds företag inom gjutjärns- och stålgjuterisektorn inom ramen för ett rationaliseringsprogram och uppgår till antingen 100 procent av det bokförda värdet på de produktionsanläggningar som avvecklats av sökandeföretaget, med avdrag för redan gjorda avskrivningar, eller av nuvärdet av bidragsmarginalen för de fasta kostnaderna för dessa anläggningars avkastning för en period som föregick antagandet av detta program, om det sistnämnda värdet är högre än det förstnämnda, när minskningen av produktionskapaciteten åtföljs av en fusion eller av avtal mellan företag inom denna sektor, varav det ena är sökandeföretaget, som bland annat innehåller en lämplig lösning på sysselsättningsproblemen, eller till 60 procent av det högsta av dessa två värden för det fall det rör sig om en ren avveckling av sökandeföretagets produktionsanläggningar.

30 EU-domstolen konstaterar inledningsvis att det, såsom angetts ovan i punkt 27, klart framgår av beslutet om hänskjutande i mål C-747/23 att Duferco Sertubis ansökan om det aktuella ekonomiska bidraget gjordes med stöd av artikel 2.2 b i ministerdekret nr 73/2004. Härav följer att den andra tolkningsfrågan, i motsats till vad den italienska regeringen har hävdat, inte är hypotetisk och därför kan tas upp till sakprövning.

31 I samband med denna precisering ska det erinras om att anmälningsskyldigheten utgör en grundläggande del av det kontrollsystem som har inrättats på området för statligt stöd genom EUF-fördraget. Medlemsstaterna är enligt detta system skyldiga dels att underrätta kommissionen om alla planer på att vidta eller ändra en stödåtgärd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF, dels att i enlighet med föreskrifterna i artikel 108.3 FEUF, som preciserats i artikel 2 i förordning nr 659/1999, låta bli att genomföra en sådan åtgärd till dess att nämnda unionsinstitution har antagit ett slutligt beslut om åtgärden (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 november 2020, Viasat Broadcasting UK, C-445/19, EU:C:2020:952, punkt 19 och där angiven rättspraxis, och dom av den 28 oktober 2021, Eco Fox m.fl., C-915/19–C-917/19, EU:C:2021:887, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

32 Eftersom EU-domstolen är behörig att tillhandahålla alla sådana uppgifter om unionsrättens tolkning som gör det möjligt för de nationella domstolarna att bedöma huruvida en nationell åtgärd är förenlig med unionsrätten och således avgöra de mål som de har att pröva, kan den förse de nationella domstolarna med sådana uppgifter om unionsrättens tolkning som gör det möjligt för dem att bedöma huruvida ett nationellt system eller en nationell åtgärd kan anses

utgöra ”statligt stöd” i unionsrättslig mening. För det fall det visar sig att det är fråga om statligt stöd, faller däremot bedömningen av stödsystemets eller stödåtgärdens förenlighet med den inre marknaden under den exklusiva behörighet som tillkommer kommissionen, vilken står under unionsdomstolens kontroll (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 mars 2024, Fallimento Esperia och GSE, C-558/22, EU:C:2024:209, punkt 60 och där angiven rättspraxis).

33 För att en nationell åtgärd ska anses utgöra statligt stöd enligt artikel 107.1 FEUF krävs att samtliga av följande villkor är uppfyllda. För det första ska åtgärden vara en statlig åtgärd eller en åtgärd som vidtas med hjälp av statliga medel. För det andra ska denna åtgärd kunna påverka handeln mellan medlemsstaterna. För det tredje ska åtgärden ge mottagaren en selektiv fördel. För det fjärde ska åtgärden snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen (dom av den 19 september 2024, Förenade kungariket m.fl./kommissionen (Beskattning av CFC-bolags vinster), C-555/22 P, C-556/22 P och C-564/22 P, EU:C:2024:763, punkt 91 och där angiven rättspraxis).

34 Det framgår av besluten om hänskjutande att det särskilt ska prövas huruvida de aktuella ekonomiska bidragen kan utgöra en fördel för mottagarna som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna, varvid det ska erinras om att den hänskjutande domstolen är fullt behörig att pröva huruvida samtliga villkor som nämns i föregående punkt är uppfyllda.

35 För det första följer det av punkt 33 i förevarande dom att det inte krävs att en stödåtgärd faktiskt påverkar handeln mellan medlemsstaterna eller att konkurrensen faktiskt snedvrids. Det räcker att åtgärden *kan* påverka handeln och snedvrida konkurrensen (dom av den 7 mars 2024, Fallimento Esperia och GSE, C-558/22, EU:C:2024:209, punkt 64 och där angiven rättspraxis). Detta villkor är vidare uppfyllt om det, vid tidpunkten då stödåtgärden träder i kraft, råder effektiv konkurrens på den relevanta marknaden så att en statlig åtgärd eller en åtgärd som vidtas med hjälp av statliga medel kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 januari 2023, DOBELES HES, C-702/20 och C-17/21, EU:C:2023:1, punkt 51 och där angiven rättspraxis), varvid det inte är nödvändigt att det gynnade företaget självt deltar i handeln mellan medlemsstaterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 januari 2015, Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, punkt 67 och där angiven rättspraxis).

36 Det finns slutligen inte någon gräns eller procentsats under vilken man kan anse att handeln mellan medlemsstaterna inte påverkas. Den omständigheten att det är fråga om ett relativt litet stöd eller ett relativt litet stödmottagande företag innebär inte att det på förhand kan uteslutas att handeln mellan medlemsstaterna påverkas (dom av den 14 januari 2015, Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, punkt 68 och där angiven rättspraxis).

37 I förevarande fall kan det konstateras att gjutjärns- och stålgjuterisektorn var öppen för konkurrens och var föremål för gränsöverskridande handel vid tidpunkten för genomförandet av det program som innehöll de nu aktuella ekonomiska bidragen.

38 Av detta följer, med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning, att det framgår av handlingarna i målet vid EU-domstolen att utbetalningen av de ekonomiska bidrag som är aktuella i de nationella målen kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen.

39 För det andra framgår det av besluten om hänskjutande att den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida de ekonomiska bidragen utgör en fördel, med tanke på dels att de är kopplade till en minskning, eller till och med ett upphörande, av de stödmottagande företagens produktionskapacitet, dels att de inte motsvarar det värde som de produktionsanläggningar som ska rivas skulle kunna tillskrivas efter en förhandling.

40 Här ska det erinras om att varje statlig åtgärd som, oavsett form och syfte, direkt eller indirekt kan gynna ett eller flera företag, eller som ger dessa en fördel som de inte skulle ha kunnat erhålla enligt normala marknadsmässiga villkor, utgör en fördel i den mening som avses i den rättspraxis som det erinrats om ovan i punkt 33 (dom av den 17 november 2022, Volotea och easyJet/kommissionen, C-331/20 P och C-343/20 P, EU:C:2022:886, punkt 107 och där angiven rättspraxis).

41 Beviljade fördelar kan sålunda omfatta konkreta förmåner som subventioner, men även åtgärder som på olika sätt minskar de kostnader som normalt belastar ett företags budget (dom av den 27 januari 2022, Sātiņi-S, C-238/20, EU:C:2022:57, punkt 42 och där angiven rättspraxis).

42 Däremot kan begreppet stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF inte omfatta en åtgärd som beviljats till förmån för ett företag med hjälp av statliga medel, om företaget hade kunnat erhålla samma fördel under omständigheter som motsvarar normala marknadsvillkor. Bedömningen av de omständigheter under vilka en sådan fördel har beviljats görs i princip med tillämpning av privat aktör-principen, förutom om det är omöjligt att jämföra det statliga beteendet i det förevarande fallet med en privat aktörs beteende, eftersom detta beteende är oupplösligt förknippat med förekomsten av en infrastruktur som ingen privat aktör någonsin skulle ha kunnat bygga upp, eller om staten har agerat i egenskap av offentlig myndighet (dom av den 17 november 2022, Volotea och easyJet/kommissionen, C-331/20 P och C-343/20 P, EU:C:2022:886, punkt 108 och där angiven rättspraxis). Privat aktör-kriteriets tillämplighet kan med andra ord sägas till syvende och sist vara beroende av att den berörda medlemsstaten har beviljat ett företag en ekonomisk förmån i egenskap av privat aktör, och inte i egenskap av myndighetsutövare. Såsom EU-domstolen redan tidigare haft tillfälle att understryka kan bland annat åtgärdens karaktär och föremål, det sammanhang som låg bakom åtgärdens vidtagande, det eftersträvade syftet med åtgärden samt de regler som gäller för densamma vara relevanta (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkterna 81 och 86, och dom av den 19 december 2019, Arriva Italia m.fl., C-385/18, EU:C:2019:1121, punkt 73).

43 Det är på grundval av dessa omständigheter som den hänskjutande domstolen, som är ensam behörig att fastställa och bedöma de faktiska omständigheterna i det nationella målet och att bedöma den exakta räckvidden av de nationella bestämmelserna, ska avgöra huruvida de ekonomiska bidrag som är i fråga i de nationella målen kan medföra en fördel för de företag som mottar dem. EU-domstolen är emellertid behörig att, mot bakgrund av handlingarna i det nationella målet och de skriftliga yttranden som getts in till den, lämna upplysningar som är av sådant slag att de kan hjälpa den hänskjutande domstolen att avgöra målet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 november 2024, Bayerische Ärzteversorgung m.fl., C-758/22 och C-759/22, EU:C:2024:989, punkts 47 och 48). I det förevarande fallet ska följande preciseringar lämnas till den nationella domstolen i syfte att möjliggöra för den att avgöra de mål som anhängiggjorts vid den på ett ändamålsenligt sätt.

44 För det första framgår det inte på något sätt av de handlingar som föreligger i målen vid EU-domstolen att besluten att bevilja de ekonomiska bidrag som är aktuella i de nationella målen fattades av den italienska staten i egenskap av privat ekonomisk aktör. Således kan man i detta fall inte – med förbehåll för vad som framkommer vid den prövning som den hänskjutande domstolen ska göra – tillämpa ”privat aktör”-kriteriet för att avgöra huruvida dessa bidrag utgör en selektiv fördel.

45 För det andra förefaller det följa av de mål som anges i artikel 12.2 a i lag nr 273/2002, det vill säga att förbättra produktionen, bland annat genom att omorganisera produktionskapaciteten och skapa gynnsamma förutsättningar för dess koncentration, att de ekonomiska bidrag som är i fråga i målen vid den nationella domstolen syftar till att, åtminstone delvis, minska de kostnader som är förknippade med nedläggning av produktion inom en sektor som kännetecknas av ett visst överskott av produktionskapacitet. Och sådana kostnader ingår bland de kostnader som normalt belastar ett företags budget i den mening som avses ovan i punkt 41.

46 För det tredje ska det påpekas att enligt den hänskjutande domstolen beräknas de ekonomiska bidrag som är i fråga i målen vid den nationella domstolen på grundval av det bokförda värdet på de produktionsanläggningar som avvecklats av sökandeföretaget, med avdrag för redan gjorda avskrivningar, eller av nuvärdet av bidragsmarginalen för de fasta kostnaderna för dessa anläggningars avkastning för en period som föregick antagandet av det program varigenom de ekonomiska bidragen infördes, om det sistnämnda värdet är högre än det förstnämnda.

47 Den hänskjutande domstolen tycks av detta dra slutsatsen att de ekonomiska bidrag som är aktuella i de nationella målen uppgår till ett belopp som är lägre än de avvecklade enheternas verkliga inneboende värde, vilket under normala marknadsvillkor ska beräknas genom en kumulering av värdet på den investering som den avvecklade produktionsenheten utgör och det värde som följer av enhetens förmåga att generera intäkter.

48 Denna omständighet räcker emellertid i förevarande fall inte för att utesluta att det föreligger en fördel i den mening som avses i artikel 107 FEUF. Det är nämligen knappast tänkbart att en produktionsenhet kan överlåtas till ett pris som återspeglar dess inneboende värde när den berörda marknaden, såsom i förevarande fall, kännetecknas av överproduktion. Det förefaller således sannolikt att de ekonomiska bidrag som utbetalas inom ramen för ett program som, såsom det som är i fråga i målen vid den nationella domstolen, syftar till att uppmuntra företag att avveckla vissa produktionsenheter som verkar på en marknad kännetecknad av överproduktion, är mer ekonomiskt fördelaktiga än det vederlag som dessa företag skulle ha kunnat erhålla vid en avyttring av dessa enheter under de förhållanden som är kännetecknande för en sådan marknad.

49 EU-domstolen finner således att de ekonomiska bidrag som är aktuella i de nationella målen, med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning, ska anses utgöra en ekonomisk fördel som de mottagande företagen inte skulle ha kunnat erhålla enligt normala marknadsmässiga villkor i den mening som avses i den rättspraxis som det erinrats om ovan i punkt 40.

50 För det fjärde, och med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning, framgår det inte heller av handlingarna i målet vid EU-domstolen att mottagarna av de ekonomiska bidrag som är aktuella i de nationella målen inte är ”företag” i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF. Bestämmelsen avser endast sådan verksamhet som bedrivs av företag (dom av den 11 juni 2020, kommissionen och Republiken Slovakien/Dôvera zdravotná poist’ovňa, C-262/18 P och C-271/18 P, EU:C:2020:450, punkt 27).

51 Det förefaller nämligen framgå av artikel 2 i ministerdekretet av den 6 februari 2006 att ett sökandeföretag kan begränsa sig till att överlåta gjuteriverksamhetsgrenen till ett annat nybildat företag som, efter att ha genomfört de åtgärder och fullgjort de skyldigheter som är knutna till den fysiska rivningen av de berörda anläggningarna, upphör att bedriva verksamheten i fråga. I förevarande fall förefaller det även framgå av handlingarna i målet vid EU-domstolen att det räckte med att klagandena i det nationella målet överlät en av sina produktionsenheter till ett sådant nytt företag för att uppfylla kraven i nämnda artikel 2.

52 Tolkningsfrågorna ska således besvaras enligt följande. Artikel 107.1 FEUF ska tolkas så, att ekonomiska bidrag som erbjuds företag inom gjutjärns- och stålgjuterisektorn inom ramen för ett rationaliseringsprogram och uppgår till antingen 100 procent av det bokförda värdet på de produktionsanläggningar som avvecklats av sökandeföretaget, med avdrag för redan gjorda avskrivningar, eller av nuvärdet av bidragsmarginalen för de fasta kostnaderna för dessa anläggningars avkastning för en period som föregick antagandet av detta program, om det sistnämnda värdet är högre än det förstnämnda, när minskningen av produktionskapaciteten åtföljs av en fusion eller av avtal mellan företag inom denna sektor, varav det ena är sökandeföretaget, som bland annat innehåller en lämplig lösning på sysselsättningsproblemen, eller till 60 procent av det högsta av dessa två värden för det fall det rör sig om en ren avveckling av sökandeföretagets produktionsanläggningar, ger upphov till en fördel som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen, under förutsättning att det fastställs dels, att samma företag inte skulle ha kunnat erhålla samma fördel under omständigheter som motsvarar normala villkor på den berörda marknaden, dels att det råder effektiv konkurrens på denna marknad.

Rättegångskostnader

53 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 107.1 FEUF ska tolkas så, att ekonomiska bidrag som erbjuds företag inom gjutjärns- och stålgjuterisektorn inom ramen för ett rationaliseringsprogram och uppgår till antingen 100 procent av det bokförda värdet på de produktionsanläggningar som avvecklats av sökandeföretaget, med avdrag för redan gjorda avskrivningar, eller av nuvärdet av bidragsmarginalen för de fasta kostnaderna för dessa anläggningars avkastning för en period som föregick antagandet av detta program, om det sistnämnda värdet är högre än det förstnämnda, när minskningen av produktionskapaciteten åtföljs av en fusion eller av avtal mellan företag inom denna sektor, varav det ena är sökandeföretaget, som bland annat innehåller en lämplig lösning på sysselsättningsproblemen, eller till 60 procent av det högsta av dessa två värden för det fall det rör sig om en ren avveckling av sökandeföretagets produktionsanläggningar, ger upphov till en fördel som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen, under förutsättning att det fastställs dels, att samma företag inte skulle ha kunnat erhålla samma fördel under omständigheter som motsvarar normala villkor på den berörda marknaden, dels att det råder effektiv konkurrens på denna marknad.

Underskrifter